



# Correspondența unui bon vivant: Păstorel Teodoreanu

*The Correspondence of a Bon Vivant: Păstorel Teodoreanu*

Making use of the most serious theoretical bibliography elaborated by Romanian critics on the subject regarding literary correspondence, the author has in attention the letters of an author with one of the most frivolous reputations – Al.O. Teodoreanu, widely known under the penname „Păstorel”. After closely observing his letters, from youth until the mature years, Bogdan Crețu concludes that the spirit of Păstorel is a less cynical variant and complement to that of Caragiale’s, this peculiar comparison and vicinity representing a strong argument for the necessary reconsideration of this unique writer.

**Keywords:** Romanian literature, Romanian interwar writers, Al.O. Teodoreanu (Păstorel), G. Ibrăileanu

**Institution’s address:** B-dul Carol, nr. 11, Iași, România, tel.: + 40-232-201.052, fax: + 40-232-201.152;  
e-mail: [admilit@uiac](mailto:admilit@uiac), web: <http://letters.uaic.ro>

**Personal e-mail:** [bogdancretu@yahoo.com](mailto:bogdancretu@yahoo.com)

## În loc de preludiv teoretic

Greu și-a câștigat la noi corespondența statutul literar pe care, de bine, de rău, îl are astăzi. Trecută inițial cu vederea, dintr-un sentiment de pudoare prost înțeleasă, văzută ulterior, cam până în 1989, ca apendice cel mult exotic al operei unui mare scriitor și valorificată, după 1990, prin adevărul pe care îl scotea, în sfârșit, la lumină, ea a devenit un fel de Cenușăreasă a literaturii române, fiind citită accidental și considerată, oricum, un gen necizelat, refractar la poetică și cu un capital de stimă oricum mai slab decât jurnalul. Pentru ea însăși, literatura epistolară (folosesc sintagma lui Al. Săndulescu, deși definită prudent de autor) nu a fost frecventată, ci pentru aportul de informație despre viața cutărui mare scriitor, pentru dozele de inedit pe care ea le poate injecta unei receptări pe cale de a anchiloza. Cum la noi nu există o cultură a scormonirii prin astfel de texte cu valoare de document, pentru reconstituirea unor epoci sau a unor figuri ilustre, scrisoarea a rămas un gen către care ne aruncăm ochii dintr-o nemărturisită pornire către voyeurism, dar pe care nu o trecem printre lecturile serioase. Îl citim cu creionul în mână pe Kafka în nuvelele și romanele sale și, la sfârșit, îi foiletăm și corespondența, din pură curiozitate, dar nu cu seriozitatea studiosului.

Norocul acestui gen epistolar pare a fi faptul că, în ultimii ani, literatura însăși s-a apropiat de nuditatea documentului intimității, mizând pe un spor de autenticitate netrucată, una, s-a spus, a scriiturii, opusă celei care presupunea o regie în spate. Prin urmare, discursul literar propriu-zis se strofocă să recupereze naturalețea și spontaneitatea genurilor autobiografice, în special jurnalul și corespondența.

Nu aș spune nici că la nivel teoretic genul epistolar s-a bucurat de o mai bună receptare, chiar dacă studiului academic din 1972 al lui Al. Săndulescu, *Literatura epistolară*, i s-a adăugat cel al lui Livius Ciocârlie, bazat pe achizițiile poeticii structuraliste și semiotice franceze, *Mari corespondențe*, din 1981. Restul tentativelor de ordonare teoretică a unui discurs care nu respectă, prin definiție, nici o regulă, alunecă de cele mai multe ori în truism gonflat retoric, cum este cazul capitolului *Discursul epistolar: un jurnal intim intermitent cu un singur destinatar. Pactul de confidențialitate*, din cartea lui Eugen Simion, *Genurile biograficului* (ediția a II-a, 2008). Am (re)citit, conștiincios, toate aceste studii, le-am fișat, pentru a ajunge acum la concluzia că ele sintetizează, în termeni tehnici și într-un stil scrobit, lucruri atât de evidente, încât devin inutile. Ceea ce rezistă în fiecare caz este lectura la pas a unor corespondențe concrete, aparținând unor scriitori de prim raft. Teoria este obligată să se transforme în analiză. Am totuși impresia că, pentru a gusta pe



Păstorel Teodoreanu

îndelete un discurs cum este cel epistolar, este nevoie de un alt fel de lectură, implicată, co-participativă, în genul celei prestate de Lucian Raicu.

*(Fac pachet cele trei volume amintite și, relaxat, debarasez biroul. Mă simt ușurat; mă mustră conștiința: cum să scriu despre corespondența unuia dintre cei mai hâtri și mai spirituali scriitori români, recurgând la clasificări, la limbajul uneori prețios al criticii cu pretenții de sinteză?)*

### Câteva prejudecăți

S-a statornicit în critica noastră o prejudecată pe care cu greu o poți dezamorsa: că ar exista genuri minore și genuri majore, servite, firește, de scriitori minori sau, după caz, majori. Topârceanu, de pildă, este minor, pe când pe Minulescu îl prizăm cu o mai mare considerație. De regulă, literatura comică este privită cu oarece suspiciune și, oricum, când e să pariem, mizăm pe scriitorii serioși; nu avem, altfel spus, cultura răsului grav, „abisal”, ca să preiau o vorbă a lui Al. Paleologu. La noi, s-a spus, totul debrușează în zeflema. Într-un

astfel de context, cine să se mai mire că, de cele mai multe ori, numele lui Al.O. Teodoreanu, zis Păstorel, stârnește vagi zâmbete, dar nu și încredere. Păi, omul a scris prioritar epigrame și așa i-a rămas buhul. Or, știm noi bine că epigrama e ceva neserios, o „jucărea” acolo, o glumiță. Asta scrii ca amuzament, la chefuri, în anumite situații destinate, dar o operă, ooo, o operă nu se poate face din epigrame. Juvenal? Ei, se mai înșelau și cei vechi... Se uită că Păstorel a mai scris și câteva volume de proză, dintre care *Hronicul Măscăriciului Vălătuc* pune în pagină o virtuoșitate pe care, probabil, doar „minorul” Topârceanu o mai putea egala, că tot el este autorul unor spirituale proze gastronomice și al unor volume de articole și eseuri în care pamfletul devine ascuțit ca un bisturiu. Prin speciile pe care le-a cultivat, Păstorel s-o fi situând, în mintea unora, la periferia literaturii, dar prin spiritul pe care l-a risipit cu atâta seriozitate, el nu este deloc un scriitor minor.

Așa stând lucrurile, cine să se mai intereseze și de corespondența lui? Nu mă gândesc la cititori, ci mai ales la critici și la editori. A durat până în 1998 ca un om (Rodica Pandele) să se dedice acestei salahorii și să adune într-o carte (*Păstorel și corespondenții săi*, Editura Eminescu, București, 1998) epistolele boemului scriitor. Nu a ieșit o ediție critică, dar, orișicât, e un punct de plecare, deocâmdată nedus mai departe. După cum, am impresia, critica, luată cu subiecte mult mai „importante”, a rămas restantă lui Păstorel și cu o monografie serioasă, cea din 1988 a lui Mircea Handoca fiind lacunară și, prin specificul colecției de la editura Sport Turism, la care a apărut, nu adâncește lucrurile.

Dacă mai toți criticii care scriu despre misivele scriitorilor constată cu satisfacție noul chip ivit din penumbra corespondenței, în cazul lui Păstorel nu există nici o ruptură între imaginea scriitorului boem, spiritual, așa cum îl cunoaștem din epigrame și din celelalte cărți ale sale, dar și din legenda atât de generoasă și chipul de dincolo de mască, așa cum rezultă el din comunicarea sistematică purtată cu amicii și inamicii literari. Un lucru țin să punctez ferm, înainte de a comenta câteva dintre ipostazele și atitudinile cuprinse în acest schimb epistolar: corespondența lui Al.O. Teodoreanu face parte dintre cele care, prin ele însele, prin valoarea lor voit expresivă, se propun și se impun literaturii; alte nume din această tagmă, a epistolierilor de seamă, ar fi cele ale unui Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Al. Odobescu, I.L. Caragiale, Ion Barbu, I.D. Sîrbu. La această listă, autorul *Hronicului Măscăriciului Vălătuc* trebuie adăugat neapărat.

### Eternul datornic

Indiferent de vârsta la care redactează scrisorile, indiferent de destinatar, de motivele pentru care i se adresează, tonul misivelor este cam același: hâtru, ludic, uneori ațos, rostind opiniile fără menajamente; în orice



caz, Păstorel este conștient de talentul său și acest lucru îi dă dreptul să discute de pe picior de egalitate cu oricine, de la G. Călinescu, la G. Ibrăileanu. Există o singură excepție: scrisoarea adresată, în 1962, „tovarășului Leonte Răutu”, care e mai degrabă o cerere absolut demnă, deși formulată în limbajul lemnos al epocii, de repunere în drepturile scriitoricești, pierdute în urma detenției politice. Cum astfel de texte depășesc sfera literaturii epistolare de care ne-ați „constrâns” să ne ocupăm în grupajul de față, trec și eu peste ea. Nu înainte de a observa că bietul Păstorel rămâne, și cu doi ani înainte de a-și da duhul, la fel cum îl întâlnim în tinerețea boemă: un personaj mereu pornit la vânătoare de bani, mereu datornic, mereu luptând pentru a-și obține drepturile, dar făcând toate acestea cu o noblețe și o demnitate de la care nu înțelegea să demisioneze cu nici un preț.

Tema principală a corespondenței cu scriitorii aflați în colegiul unor reviste culturale este constrângerea celor abilitați de a-i plăti onorariile, pentru care, mărturisește deschis, comite atâtea articole. Boema se cerea stipendiată, astfel încât mereu picau bine sumele ce i se cuveneau. Doar că e, de bună seamă, o chestiune delicată să insiști să ți se dea ceea ce ți se cuvine, mai ales când e vorba de bani. Ei bine, Păstorel nu are nici o reținere, transformă totul într-un spectacol natural, bonom, deși pe alocuri împănă cu puneri la punct necesare, tăioase chiar. Pe Călinescu, aflat într-un moment de vârf al carierei sale (prin 1933-34), critic ursuz și prea puțin dispus la familiarități abuzive cu alți scriitori, îl transformă amical într-un agent numai bun să-i rezolve toate încurcăturile financiare. După ce îl mandatează să îi recupereze toate restanțele pe care revista în redacția căreia Călinescu lucra, „Adevărul literar și artistic”, le mai avea, amenințând cu retragerea colaborării, Păstorel îi notează criticului, cu o exactitate de contabil, cum trebuie să-i aranjeze afacerile prin București, el ducându-și, bine mersi, traiul numai ascetic nu în Iașul atât de drag. Redau pasajul, pe seama căruia, sunt convins, cei doi se amuzau tacit: „Proprietara mea din București, domnișoara Linica Târnoveanu, din Calea Griviței 33, etaj VII, îmi comunică acum o săptămână că dacă nu achit chiria pe decembrie, închiriază camera (ceea ce nu-mi convine deloc), cerându-mi să-i trimit cheia și să-mi ridic lucrurile. Pentru a evita aceasta, îți trimit mâni lei 500 (n-am avut timp să ridic suma), pe care te rog să-i păstrezi, încasând și ceea ce poți de la literar. Îți trimit și un articol pentru Conitz, care îți va da și el bon pentru 500 (480). Manuscrisul voluminos e un mic studiu despre un aspect al necivilizației noastre. Dacă e prea lung pentru *Viața Românească*, lasă-l tot la *Dimineața* pentru Zarifopol, cu rugămintea să-ți dea banii tot ție. M-am înțeles cu el să-mi plătească la predarea manuscrisului (200 lei pagina de revistă). Dacă banii adunați nu ajung, păstrează-i. Dacă prisosesc, trimite-mi restul. În orice caz, eu mai trimit

manuscrite. Nu ies toată ziua din casă, așa că am timp să scriu. Cum voi pune la punct câteva manuscrite, voi sosi. Altceva: Roagă pe Conitz să pună articolul în *Dimineața*, la *Adevărul* fiind dator un articol. Dacă n-ar fi chestia amenințătoare cu chiria, mi-ar fi egal; așa, nu-i chip. În momentul în care vei fi în posesiunea sumei de 2200 lei, trimite pe Weiss la adresa proprietarei mele să-i înmâneze banii și să ia chitanță de la ea, pretextând că trebuie să se justifice față de mine. N-o găsește acasă decât seara la nouă și la prânz între douăsprezece și jumătate și trei”. Iată de câtă seriozitate și de câtă *limpezime* este capabil Păstorel. Pentru a-și răsplăti prietenul, îl gratulează cu tot felul de apelative, de genul „Iubite Havuz”<sup>1</sup>, „Iubite Vâsc” ori, mai terian, „Iubite Cotcodac”. I se plânge constant ba că e în proces cu George Pascu (victima sa constantă – vezi pamfletele din *Tămâie și otravă*<sup>2</sup>) și, un an mai târziu, îi compune o adevărată schiță în genul Daniil Harms, aflat în reclusiune curativă la Karlsbad.

Din păcate, Păstorel se află în aceeași situație și 20 de ani mai târziu, când i se plânge lui Cezar Petrescu că nu îi poate returna datoria. Este, se pare, soarta unui risipitor, dar și a unui om generos, pentru care banul nu contează decât dacă îi poate prilejui momente spirituale. Iar în viața lui Păstorel acestea au fost cu miile. Din toată această poveste reține atenția decența absolută a scriitorului, care nu se umilește, nu se plânge, nu se consideră nedreptățit; dimpotrivă, nu pierde nici un prilej de a face haz de necaz de toată situația pe care, nu mai încapă vorbă, nu o merita.

### Boema serioasă...

Păstorel duce, prin urmare, încă din tinerețe, o viață boemă, în care vinul este ridicat la rang de zeitate. De altfel, deviza sa spune totul despre filosofia de viață a acestui om de spirit care a considerat că literatura pe care o scrie nu trebuie să falsifice viața pe care o trăiește: „În viață ce vreau, în artă ce pot?” Și totuși, el credea cu putere în ceea ce Horatiu, în înțelepciunea sa, impunea ca regulă în a XIX-a Epistolă, către Mecena: „...nec vivere carmina possunt, / quae scribuntur aquae potioribus” (N-au să aibă viață poemele scrise de băutorii de apă). Viața lui Păstorel s-a confundat, adesea, cu opera lui, care, în mare măsură, este una în spirit goliardic.

Într-o scrisoare către Cezar Petrescu, care amintește frapant de cea a lui Caragiale către Alceu Urechia, din 7/ 20 iulie 1905, povestind isprăvile bahice ale lui Delavrancea descălecat la Berlin, datând de astă dată din 1921, junele scriitor regizează o adevărată schiță, a cărei victimă (că erou nu pot spune) este tânărul Al. A. Philippide, zis, între convivi, „Grecul”, picat în vizită într-o stare de avansată ebrietate. De altfel, stilul este imitat după Caragiale, ticurile verbale la fel, de situație nu mai vorbesc: „E! Pe urmă i-am propus să ne spânzurăm împreună c-o

sfoară de stor. *Eu:* Și? *El:* Eu mi-am făcut juvățul așa, ca să ajung cu picioarele-n pământ. El s-a legat de-o creangă vecină. Cu spatele la mine. Da' eu trăgeam cu coada ochiului, pricepi? Trăgeam cu coada ochiului. Când și-a dat drumul a țipat, dar juvățul s-a rupt, fiind prea gros... *Eu:* Juvățul? *El* (enervat): Nu, mon cher, G.\*\* *Eu:* Și-atunci? *El:* I-am tras o palmă și-a rupt-o de fugă. Am rămas cu frânghia... Apropo, timpul e o frânghie... Ai remarcat un lucru? Timpul nu se poate exprima decât cu elemente. *Eu:* Spațiale. Mi-ai mai spus. *El:* Exact. Mergi înainte... *Eu:* Înapoi... *El:* Exact. Dar ce-i la dreapta? *Eu:* Ce-i la stânga... *El:* Îți bați joc? *Eu:* Nu, dar vreau să-ți dovedesc că istoria asta o cunosc pe dinafară. Să-l chem și pe Ionel să ți-o repete? *El:* Ești tâmpit. (se clatină) Nu mă-nțelegi. (execută cu greutate ce spune) Mergi înainte (se-mpiedică), mergi înapoi. Bun. Ce-i la dreapta, ce-i la stânga? În timp, mă-nțelegi? Nu știi! Ești un dobitoc. Nici eu nu știu. Sunt un dobitoc...” Mi se pare evident că astfel de secvențe sunt atent construite, după modelul caragialian, mai ales dacă ținem cont că, în 1921, Păstorel nutrea ambiții de dramaturg, scriind, împreună cu Adrian Maniu, feeria *Rodia de aur* și câteva comedioare ușoare.

Altfel, în unele situații ajunge și el să gafeze din cauza libațiilor prelungite. Rătăcește, de pildă, într-un rând traducerea unei piese contractată pentru Naționalul bucureștean. Aflat în întârziere, se arată dispus să suporte toate consecințele. Ba, într-un rând, pierde și manuscrisul romanului *Adela*, incredințat de Ibrăileanu, pentru observații. În cele din urmă îl găsește, nu înainte ca alte persoane curioase să-și fi vârât nasul în el. Păstorel îi povestește criticului de la *Viața Românească* totul cu relaxare, cu autoironie, inserând și o scurtă epigramă: „Tauber cântă în amurg,/ Bob învârte manivela,/ Eu, improvizat chirurg./ Fac incizii în *Adela*”. Dar, până la incizii, a trebuit să facă față propriei anestezii, pusă la cale vreme de câteva zile, pe la viile prietenilor. Vinovat nu se simte, mai ales că știe sigur că aparent hirsutul scriitor gustă picanteriile sale. De fapt, divaghează pentru a-și face curaj să atace problema: scăderile romanului lui Ibrăileanu. Cum să-i dea el sfaturi maestrului de la care a învățat atâtea și pe care l-a apărut cu atâta îndârjire de atacurile mârșave ale amintitului Gorge Pascu? Își precizează franc intimidarea: „Sunt foarte conștient de primejdiile acestei inversiuni de roluri, căci eu, în definitiv, trebuie «să-l fac pe dl Ibrăileanu față de dl Ibrăileanu autor». Această comicărie care acum devine serioasă îmi dă impresia că mă aflu la un examen, în fața unui examinator mucalit”. Acestea precauții politicoase formulate, trece la atac și nu se arată deloc complexat de rolul care i-a fost incredințat în semn de încredere: câteva stângăcii, franțuzisme redundante în text i se par „ca niște pistrui pe un profil elin”. Verdictul cade tranșant, fără menajamente: „Dacă ar fi să înșir pasajele frumoase, ar trebui să fac popas la fiecare pagină, dar iar mă-ntorc și zic că la fiecare

pagină ar trebui să stăruim puțin și cu plivitul” sau: „Ceea ce mi-a plăcut mai puțin? *Dialogurile*. Ceea ce nu mi-a plăcut deloc? *Franțuzismele*”. Acesta este Păstorel: onest până în măduva oaselor, crezând că adevărul trebuie rostit cu orice preț. Dincolo de alura boemă și mucalită, personalitatea sa ascunde o mare seriozitate; mai ales că umorul de calitate, comicul mai ales sunt chestiuni extrem de seriose.

### ...și consecințele ei

Nedreaptă este alcătuirea friii! Tot ce este frumos dăunează grav sănătății. Natura nu suportă excesul, iar viciul este, în primul rând, exces. Unele spirite nu se pot complăce în starea echilibrată a simțului comun și cultivă prea-multul. Nu din pedanterie, nu din snobism, nici din dezmăț, ci pur și simplu pentru că așa sunt croiți ei: au nevoie de exagerare pentru a restabili un echilibru. Există oameni care au vocația boemei, care, atunci când oficiază în cârciumă, devin sclipitori, inspirați, atinși de aripa zgârcită a geniului. Păstorel este simbolul acestei rare stirpe. Dar păcatul se plătește și nu întotdeauna pe lumea cealaltă. Prin urmare, iată-l și pe epigramistul înăscut, pe boemul consecvent încercând să-și îmbuneze ficatul cu repetate cure de apă la Karlsbad sau la Karlovy Vary, stipendiate din fondurile Societății Scriitorilor. Aceste perioade din anii '30 sunt etapele negre, când îl torturează plictiseala și îi dă ghes depresia. De toate încearcă să scape apelând la ineputabilul simț al umorului, făcând haz de necaz; nu întâmplător, în aceste momente, corespondența cu amicii din țară (cu Al. Rosetti în special) se intensifică. Insuficiența hepatică îl constrânge să ducă o viață domoală și, mai ales, să consume, supremă blasfemie, apă. Și nu oricum, ci în cantități industriale. Regizor principal al „Divanului meșterilor și cărturarilor de la Hanu Ancuței”, se vede nevoit pentru o vreme să părăsească chefurile spiritualizate și să se trateze în solitudine; asta îl face să urască tot ceea ce ține de Cehia și de cultura sa, de limba și de civilizația sa. Simțul umorului îi mai atenuază aceste stări, care răbufnesc, din când în când, printre rânduri. Se răzbună, acuzându-și mofturosul ficat: „Nu înțeleg capriciile acestui organ ipocrit și nerecunoscător. I-am dat ce-i place și cât a vrut, și el, în schimb, mă boicotează lucrându-mă subteran”. După care continuă: „Dar se-nșală cine mă/ Crede supărat./ Când ești om de inemă,/ Renunți la ficat./ (Am și renunțat)”. Cu toate acestea, scrisorile sale către „boierul” Rosetti sunt pline de haz (de necaz): Păstorel se simte dator să facă față rolului din viața literară, prin urmare, chiar și la cură, face pe boemul, plusează, șarjează și încearcă, până una-alta, să-și mențină în viață legenda: „La București nu mă cheamă, în afară de câțiva, puțini, amici, decât datorită de a-mi distruge legenda”. Doar că o consolidează, încurajat fiind de optimismul prost plasat al unor medici care-l consultă



și-i recomandă, insistent, regimul. Pentru a uita de starea sa, alege amănunte picate, relatează cu tot hazul accidente minore, se distrează și pe seama unor aventuri galante, consemnând cu atenție ce a consumat împreună cu respectiva. Om serios, Alexandru Rosetti trebuie să se fi amuzat citind un astfel de pasaj: „Nu știu dacă ai făcut vreodată băi de acid carbonic, căci dacă vei fi făcut, ai să înțelegi de ce sunt eu convins că tot timpul cât stau în baie femeile trebuie să râdă. Asta mă dispune enorm. Sunt convins că vara ieșirea din baie trebuie să fie cel mai norocos punct tactic de acostare. Vom vedea”. Cred că nu o să mai comentez pasajul...

Din corespondența lui Al.O. Teodoreanu se încheagă, ca un abur de alcool fin, silueta sau spectrul unui personaj de o inteligență scilpitoare, cu un umor ineputabil, tonic și extrem de spiritual. Păstorel are inteligența lui Caragiale, mai puțin cinismul acestuia. Spirit eminent moldav, el este mai blând, mai așezat, mai dispus să iubească lumea așa cum este ea. E vorba, după cum atestă epigramele și articolele sale, de o iubire critică și, în pofida îndeletnicirii favorite a autorului, de una lucidă. În orice caz, lectura acestor scrisori ar trebui să fie un argument în plus pentru reconsiderarea acestui scriitor unic. Orice am spune, a-l înregimenta pe Păstorel într-un pluton este semn de obtuzitate. În literatura română, el și-a marcat teritoriul său.

#### Note:

1. Porecla i se cuvenea pentru că bea prea multă apă, păcat recunoscut într-un răspuns versificat, lipsit de strălucire. Și totuși, pentru a apăra onorul „divinului critic”, de ce să nu scoatem la lumină un articol din decembrie 1947, intitulat *Rememorări* și publicat în *Națiunea*, în care mizantropul Călinescu admitea că, în junețe (adică exact în perioada în care are loc schimbul epistolar cu Păstorel) mai comitea și el nefăcute bahice, care erau, oricum, specialitatea prietenului său: „Eu sunt acela, împreună cu d. Sevastos, care am inițiat, ca vechi cunoscător de bolți subterane, pe d. Ralea în mulțumirile unei umane rotiserii cu pivniță de vinuri. D. Ralea a fost așa de entuziasmat, încât a ținut cu orice chip a-și manifesta disprețul pentru bunurile capitalizate și, plătind niște farfurii, a început a le arunca în oglindă. Aceasta a scăpat, fiindcă nici actualul nostru ambasador la Washington nu este un Wilhelm Tell. Starea noastră de euforie a fost foarte înaintată în una din aceste împrejurări. Atunci am înjghebat o horă în jurul reprezentantului nocturn al forței publice, care s-a arătat foarte agasat de astfel de producții în pas agitat și extravagant. Sergentul ne-a dus pe toți la comisariat, și noi am primit cu maliție să-l urmărim, fiindcă d. Ralea era deputat. Comisarul, dotat cu simțul umorului, a ținut să se scape cât mai iute de o societate așa de turbulentă, care cita autoritățile guvernamentale cu atâta înlesnire”. (G. Călinescu, *Opere, Publicistică*, vol. VI, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008, pp. 1018-1019).

2. „Actualmente, Giorge Pascu umblă cu ușurință pe picioarele dinapoi (parcă așa ar fi umblat de când lumea) și în această poziție extravagantă sue scările facultății de litere, unde ține curs de filologie”. (Al.O. Teodoreanu, *Tămâie și otravă*, vol. I, Editura Națională Ciornei S.A., București, 1934, p. 176).

3. Arareori verbul lui Păstorel se arată mai indignat decât în aceste texte la adresa celui care îl insultase și-l „săpase” în consiliul Facultății de Litere pe nobilul Ibrăileanu, bolnav acum, cândva protectorul său: „Când simplă eroare de tipar a *Vieții Românești*, râvnei la catedra care din nenorocire ți s-a dat, ai uitat că la vederea d-lui Ibrăileanu te gudurai ca o javră, lichea, alergând după el cu pălăria în mână, pe străzi, slugoiule!” (Al.O. Teodoreanu, *Tămâie și otravă*, vol. I, Editura Națională Ciornei S.A., București, 1934, p. 172). Deși un specialist onorabil pentru acea vreme în literatura română veche (firește, mediocru dacă-l comparăm cu N. Cartoian), Giorge Pascu pare condamnat să rămână în memoria nedreaptă a urmașilor drept ipochimenul caricaturizat de Păstorel.

#### Bibliografie:

*Păstorel și corespondenții săi / Păstorel and his correspondents*, ed. by Rodica Pandelescu, București, Editura Eminescu, 1998.

Al.O. Teodoreanu, *Tămâie și otravă / Incense and Poison*, vol. I, București, Editura Națională Ciornei S.A., 1934.

Al. Săndulescu, *Literatura epistolară / Epistolary Literature*, București, Minerva, 1972.

Liviu Ciocârlie, *Mari corespondențe – Great Correspondences*, București, Cartea Românească, 1981.

Eugen Simion, *Genurile biograficului / Genres of the Biographical*, vol. I, II ed., București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008.

Mircea Handoca, *Pe urmele lui Al.O. Teodoreanu – Păstorel / On Al. O. Teodoreanu – Păstorel's Footsteps*, București, Sport Turism, 1988.

G. Călinescu, *Opere, Publicistică / Works, Articles*, vol. VI, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008s.